

5. Современные методы преподавания

К.х.н. Валюк В.Ф.

*Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини,
природничо-географічний факультет, кафедра хімії та екології, 02003,*

Україна, Умань, вул. Садова 2, e-mail: Vvalyuk@mail.ru

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ**

Виразною ознакою розвитку національної системи освіти є розбудова її на компетентісно орієнтованій основі, що зумовлено кількома причинами:

- переходом світової спільноти до інформаційного суспільства;
- модель особистісно-орієнтованого навчально-виховного процесу як оновлена парадигма освіти передбачає визнання студента суб'єктом цього процесу, носієм двох груп якостей – уміння навчатися та бажання вчитися;
- актуалізується проблема надання молодій людині елементарних можливостей інтегруватися в різні соціуми, самовизначатися в житті, активно діяти, бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці.

У XXI столітті виникла проблема визначення стратегії співробітництва, розроблення спільних підходів до “гармонізації” ціннісних орієнтацій, змісту, форм та методів хімічної освіти. Саме ці функції зумовлюють триєдину мету освіти та фахової підготовки вчителя хімії:

- забезпечення готовності майбутнього вчителя до включення в практичний процес формування знань з фундаментальної науки – хімії;
- підготовку вчителя до сприяння інтелектуальному розвитку учня, зростання його власних сил, розкриття внутрішніх можливостей засобами хімії;

– підготовку майбутнього вчителя до здійснення виховного впливу на школяра забезпеченням інтеграції цінностей хімії як науки в систему соціальних вимог і цінностей.

Наразі настала необхідність підготовки не лише вчителя-предметника, а підготовки вчителя-педагога, який навчає, розвиває та виховує учня засобами хімії.

З початку 90 - х років ХХ століття з'явилася помітна тенденція до скорочення годин на вивчення хімії в навчальних планах середніх шкіл і вищих педагогічних закладів. Тому виникає потреба у створенні умов для інтенсифікації процесу самостійного вивчення хімічних дисциплін у вищому педагогічному навчальному закладі і середній школі. Систему хімічної освіти потрібно реформувати, розвивати та вдосконалювати.

Головна суть сучасного реформування системи фахової підготовки вчителя хімії полягає у вивченні, узагальненні досвіду минулого, кращих світових здобутків, упровадженні науково-організаційних основ діяльності навчально-виховних закладів, відмові від принципів авторитарності, що утвердилися в тоталітарній системі, зміні структури діяльності викладачів та студентів з метою стимулювання творчості й ініціативи, відкритості системи хімічної освіти на основі нових прогресивних світових концепцій, сучасних науково-методичних та практичних досягнень[1].

У вищих педагогічних навчальних закладах впроваджуються нові технології навчання хімії, які в центр навчально-виховного процесу ставлять студента. Значний потенціал для удосконалення хімічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах забезпечують сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання.

Узагальнюючи теоретичний матеріал з цієї проблеми, спираючись на практичний досвід, можна зробити висновок, що становлення професійної готовності вчителя хімії потребує цілісного формування професійних якостей, знань та умінь особистості.

Для означення достатнього рівня кваліфікації і професіоналізму використовується термін “професійна компетентність”, який слугує для встановлення зв’язку між знаннями, вміннями та навичками фахівця. Зокрема, в поняття компетентності включають здатність вибирати найоптимальніші рішення і аргументовано заперечувати некоректні, володіти критичним мисленням, постійно оновлювати знання, застосовувати найбільш доцільний за певних умов метод. Підготовку компетентного фахівця можна реалізувати інтеграцією “зусиль” трьох провідних чинників: “стиску”, модульності й проблемності та побудовою на цій основі нової педагогічної технології” [2]. Професійна мобільність (готовність і здатність вчителя хімії до швидкої зміни виконуваних професійних завдань, робочих місць, які виникають під впливом технічних перетворень) – одна з важливих професійних якостей. Вона формується значною мірою завдяки ґрунтовним знанням із хімії та інтеграції їх із знаннями з інших дисциплін системи фахової підготовки. Інтеграція різнопредметних знань і вмінь є одним з ефективних засобів формування професійної мобільності.

Такий інтегральний підхід передбачає побудову моделі фахової готовності до організації дослідної роботи учнів, у якій синтезовано професійно значущі якості особистості вчителя хімії, здатного успішно виконувати завдання навчання і виховання учнів.

Аналіз стану фахової підготовки вчителів хімії за прийнятими в нашому дослідженні критеріями дав змогу зробити такі висновки:

- модель фахової підготовки вчителів хімії має будуватися на нових підходах до професіоналізму вчителя як певного інтегративного утворення, що дає можливість здійснювати ефективну педагогічну діяльність у конкретних умовах шкіл різного типу;
- професійна компетентність учителя хімії пов’язується із знанням дисципліни, у викладанні якої спеціалізується майбутній вчитель; знаннями,

що стосуються керування процесом пізнання; знаннями з організації системи хімічної освіти;

- нова організаційна модель фахової підготовки вчителя має ґрунтуватися на концепції її фундаменталізації, поєднання теорії і практики, посилення професійної спрямованості спеціальної підготовки майбутнього вчителя хімії;

- розвиток та реформування хімічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах в Україні останніми десятиріччями значною мірою визначаються сучасними міжнародними педагогічними ідеями (професіоналізацією, інтеграцією, універсалізацією тощо).

Модель фахової підготовки має бути прогностичною стосовно моделі професійної діяльності сучасного вчителя хімії, а також враховувати принцип варіативності, який дає можливість педагогічним колективам навчальних закладів обирати і конструювати педагогічний процес за будь-якою науково обґрунтованою моделлю.

Аналіз тенденцій розвитку загальної хімічної освіти на початку ХХІ століття з одного боку, вказує на гуманістичні її засади, а з другого – на потребу вдосконалення системи вивчення хімії[3]. Завдання підвищення якості фахової підготовки майбутніх учителів хімії ставлять посилені вимоги як до змісту, так і до форми викладу навчального матеріалу. Тому курси хімічних дисциплін за змістом мають відображати систему хімічних знань, сприяти формуванню системи умінь спеціальних предметних і загальнонавчальних – інтелектуальних та організаційно-пізнавальних; містити досвід творчої діяльності людства в галузях хімії та ставлення до навколишньої дійсності, певні ціннісні орієнтації.

Система навчання хімії у вищих педагогічних навчальних закладах може бути сформована лише внаслідок педагогічних досліджень науково-методичних основ формування змісту і ефективних технологій навчальної діяльності студентів та психолого-педагогічного обґрунтування організації освітніх заходів. Побудова сучасної системи навчання хімії потребує

врахування можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, появи ступеневої системи освіти, тенденцій особистісно орієнтованого навчання.

Згідно з особистісно-діяльнісним підходом людина опановує знання лише тоді, коли вона реально бачить доцільність цих знань для майбутньої професії, може їх зробити засобом своєї діяльності. Мотивація професійної діяльності є визначальною у багатогранній мотиваційній сфері особистості[4].

Якість навчання істотно залежить, по-перше, від змісту і організації навчально-виховного процесу, по-друге, від уміння і бажання студентів працювати, раціонально використовувати навчальний і поза навчальний час, особливо на перших курсах. Удосконалення змісту та організації навчально-виховного процесу з курсу хімії потребує комплексного підходу.

Список використаних джерел

1. Болотов, В.А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В.А. Болотов, В.В. Сериков // Педагогика. - 2003. - № 10. - С. 8-14.
2. Васильев, Л.И. Компетентностный подход при модульной технологии организации обучения в вузе / Л.И. Васильев, А.Н. Мамцев // Высшее образование сегодня. - 2006. - № 12. - С. 40-43.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: „К.І.С.”, 2004. – 112 с.
4. Габриелян, О.С. Компетентностный подход в обучении химии / О.С. Габриелян, В.Г. Краснова // Химия в школе. - 2007. - № 2. - С. 16-22.